

THE STORY OF STORY IN MODERN TURKISH LITERATURE IN MACEDONIA

Mahmut Çelik, Ph.D

Goce Delcev University - Stip, Republik of Macedonia mahmut.celik@ugd.edu.mk

Zeki Gürel, Ph.D

Gazi University-Ankara, Republic of Turkey zekigurel@yahoo.com

Abstract: Macedonia is one of the states formed after the disintegration of Yugoslavia in the last century. During the existence of Yugoslavia, literary lives of turkish writers from Kosovo and Macedonia were indistinguishable. Many writers born in Macedonia published and introduced their works to the readers from Kosovo and writers from Kosovo behaved the same way, thus publishing and introducing their works to readers in Macedonia. After the Ottoman Empire's fall, to be more exact after 1945, the rights given about Turkish education and publishing, became the fundamental point of the evolution of new generations of turkish literature writers. Among these new generations, some of those who began writing poetry went on to write in the narrative style. In this report, firstly we will touch on the story of the story. Then we will evaluate the storytelling development in modern turkish literature in Macedonia in the context of Macedonia-Kosovo staff and the diversity of the topics.

Keywords: Macedonia, Turkish Literature in Macedonia, Story, Story of Turkish Literature in Macedonia

MAKEDONYA ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATINDA HİKÂYENİN HİKÂYESİ

Prof. Dr. Mahmut Çelik

Gotce Delçev Üniversitesi - İştup, Makedonya Cumhuriyeti mahmut.celik@ugd.edu.mk

Yrd. Doç. Dr. Zeki Gürel

Gazi Üniversitesi- Ankara, Türkiye Cumhuriyeti zekigurel@yahoo.com

Özet: Geçen yüzyılın sonlarına doğru Yugoslavya'nın dağılmasıyla kurulan devletlerden birisi de Makedonya'dır. Yugoslavya zamanında Makedonya ve Kosova Türklerinin edebiyat hayatını birbirinden ayırmak mümkün değildi. Makedonya'da doğan pek çok yazar Kosova'da, Kosova'da dünyaya gelen pek çok yazar da Makedonya'da eserlerini yayınlıyor ve okuyucuyla buluşturuyordu. Osmanlı sonrasında Makedonya'da 1945'den sonra Türkçe eğitim ve Türkçe yayın konusunda tanınan haklar burada çağdaş Türk Edebiyatının yeni kuşaklarının yetişmesine zemin hazırlamıştır. Bu yeni kuşaklar arasında edebiyat hayatına şiirle başlayanların bir kısmı zaman içinde tahkiyeli eserler de yazmaya başlamışlardır. Biz bu bildirimizde önce hikâyenin hikâyesine değineceğiz. Daha sonra da Makedonya Çağdaş Türk Edebiyatında hikâye türünün gelişmesini Makedonya-Kosova bağlamında şahıslar kadrosu ve konu zenginliği itibarıyla değerlendireceğiz.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Makedonya Türk Edebiyatı, Hikâye, Makedonya Türk Edebiyatında Hikâye

1. GİRİŞ

1. Hikâyenin Hikâyesi

İnsan hayatında olan veya olma ihtimali bulunan, olayları belli bir hacim içinde tahkiye ederek anlatan metinlere hikâye denir. Ancak bu tanım, daha çok, **Maupassant tarzı** (Guy de Maupassant: 1850–1893) dediğimiz klasik hikâye için geçerlidir. **Çehov tarzı** (Anton Pavloviç Çehov: 1860–1904) da denilen durum hikâyesinde olay fazla bir yer tutmaz. Klasik hikâyede esas olan olaydır; modern hikâyede yani öyküde ise olaydan çok, insanın belli bir zaman dilimindeki durumu ön plana çıkarılır.

Hikâye kısa olduğu için, kolay okunan ve sevilen bir türdür. Daha çok hareketten hoşlanan insanlara hitap eder. Hikâyenin en önemli malzemesi insandır. İnsanın olduğu her yerde hikâye vardır. İnsanı olan her şey hikâye konusu olabilir. Az da olsa, başka varlıklar da hikâyenin konusunu teşkil edebilir.

Hikâyeyi, bir bakıma, romanın kısa bir bölümü olarak da düşünebiliriz. Roman çok katlı bir apartmansa, hikâye tek katlı müstakil bir ev gibidir. Her iki tür de, aynı tekniği kullanır. Ancak hikâyede derin ruh tahlillerine gidilmez. Hayattan alınan bir kesit yoğunlaştırılır. Batılı bir yazarın deyişiyle hikâye hafif olmalıdır., ama tüy gibi değil, kuş gibi... Hikâyede söz konusu edilen kişiler azdır. Bazen tek bir insan bile, hikâyenin varlığı için yeterlidir. İnsanlar arasındaki anlaşmazlık ve çatışma, hikâyenin temel unsurlarından biridir. (Karataş, 2001, s. 247–248)

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

Tahkiyenin, daha doğrusu hikâye ederek anlatmanın ki; roman, hikâye, masal, destan, menkıbe, fabl, tiyatro, senaryo, mesnevi bunların hepsi birer tahkiyeli eserdir, olmazsa olmazları şunlardır diyebiliriz:

1. Olay
2. Şahıslar kadrosu
3. Zaman
4. Mekân

Olay: Vak'a, hadise. Tahkiyeli anlatımların/hikâye ederek anlatma esasına bağlı metinlerin temel unsurlarından biridir. Roman, hikâye, tiyatro, destan ve masal gibi bu tür eserlerde anlatılan olay, gerçek hayattan aynen alınmaz; yazar tarafından tasarlanıp kurgulanır. Dış âlemin kaba ve olağan seyri, roman yazarının muhayyilesinden süzülüp adeta kristalleştikten sonra esere konur. (Karataş, 2001, s.452)

Şahıslar kadrosu: Tahkiye ederek anlatma esasına bağlı metinlerde (roman, tiyatro, hikâye, destan,...) olaya karışan, olayın üzerinde cereyan ettiği, başından önemli/önemsiz vak'alar, maceralar geçen kimseler. Şahıslar kadrosunda yer alan kahramanları, asıl ve ikinci derecedekiler ya da basit (yalın), karmaşık yapıda (çok yönlü) olanlar diye ikiye ayırmak mümkündür. Asıl kahramanlar, eserin başından sonuna kadar var olan ve olayların birinci derecede içinde bulunan kişilerdir. Esasında "kahraman" adını hak eden de bunlar olmalıdır. Asıl kahramanların yanında yer alan veya eserin belli bir kısmında bulunan insanlara da ikinci derecedeki şahıslar denir.

Anlatma esasına bağlı eserlerdeki bu "figure"ler için "karakter" tabiri de kullanılır. Kurgusal eserlerde karakterden karaktere fark vardır. Bir kısmı eksende, diğer bir kısmı periferide (çevrede) yer alır. Bir kısmı Aristo'nun anlattığı anlamdaki karakterlerdir, yani farklı konuşma ve bağımsız aksiyon yeteneğiyle, kendilerine özgü niteliklere sahip, ayrıntılı bir biçimde çizilmiş karakterlerdir. Bir kısmı önemsiz, kalıplaşmış, hikâyenin akışına yardım eden, diğer bir kısmı ise algılarına güvendiğimiz karakterlerdir. Karakterlerin bazıları aksiyona katılan ve aksiyon sürecinde değişenlerdir. Bütün bu kişilerin oluşturduğu topluluğa "şahıslar kadrosu" denir. Aslında, kanaatimizce bu kadronun öne çıkan şahıslarına "kahraman", bunların daha özel vasıflarla ayırt edilmiş olanlarına "karakter" doğru olanıdır. (Karataş, 2001, s. 315–316)

Zaman: Tahkiyeli eserlerde olayın/olayların cereyan ettiği zaman dilimidir. Bu, zaman tüneli içinde dün-bugün-yarın çizgisi üzerinde olur. Yazar dünü anlatıyorsa ve bu, yazarın şahidi olmadığı bir geçmiş zaman olaylarını içeriyorsa işte o zaman o tahkiyeye "tarihî roman", "tarihî hikâye", ... denir. Ömer Seyfeddin'in "Pembe İncili Kaftan", "Kütük" adlı hikâyelerinde olduğu gibi. Yazar, gelecek zamanda olacak bir olayı da anlatabilir. Genellikle bilim kurgular böyledirler. Jules Verne'nin "Aya Seyehat" ve "Denizler Altında Yirmi Bin Fersah" adlı eserleri ve George Orwell'in "1984" adlı romanı bunun güzel örnekleridirler. Tahkiyeli eserlerde zaman konusunu aslında "takvime bağlı zaman" ve "kozmetik zaman" gibi iki alt başlık altında değerlendirmek lazımdır. Kozmik zaman, tabiiattaki zamandır. Sabah, öğle, akşam, gün batımı, ilkbahar, sonbahar, ... gibi.

Mekân: Tahkiyeli eserlerde olayların geçtiği yer veya yerlerdir. Mekân, açık mekân ve kapalı mekân olabilir. Tahkiyeli anlatımın olmazsa olmazlarını, şimdi de Makedonya Türk edebiyatının dünya klasikleri arasına girmesi gereken bir yazarının; Necati Zekeriya'nın "Orhan" adlı eserinden bir hikâye üzerinde görelim/tespit edelim:

ÜÇ ARKADAŞ

Bu öykü asansörde doğdu, sokakta yürüdü, okulda büyüdü.

Orhan asansöre dokuzuncu, Slavko yedinci, Agim de dördüncü katta bindiler. Hepsini ayrı dilde konuşuyorlardı.

Yolda defle yaşlı kıptî tarafından oynatılan ayıyı gördüler

Orhan da, Slavko da, Agim de aynı biçimde güldüler. Öyledir:

Çocuklar gülerse, aynı biçimde gülerler.

Okulda herkes kendi sınıfına gitti. Teneffüste tekrar buluştular. Avluda bir köşeye çekilip yiyeceklerini bölüştüler. Çocuklar ayrı dilde konuşabilir, ama sevginin dili aynıdır. Öyledir:

Çocuklar severse, aynı biçimde severler.

Tam okuldan çıkarılarken, yaşlı öğrencilerden biri kedinin kuyruğuna bir konserve kutusu bağlıyordu. Kedi acı acı miyavlamaya başladı.

—Abi neden böyle yapıyorsun? Diye sordu Orhan.

Yaşlı öğrenci Orhan'a doğru yaklaştı, yüzüne öyle bir samar vurdu ki, Orhan az kalsın yere düşecekti. Yere düşmedi ama acı acı ağlamaya başladı. Slavko da, Agim de ağlamaya başladılar. Öyledir:

Çocuklar ağlarsa, aynı biçimde ağlarlar.

Bu öyküyü, gülüşe, sevgiye ve ağlayışa sunuyoruz. (Zekeriya, 2015, s. 113)

Hikâyenin hikâyesi çok eski zamanlara kadar gider. İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem'in mutlakâ bir hikâyesi vardı. İlahî kitaplar, İncil, Tevrat, Zebur ve Kur'an-I Kerim'de pek çok tahkiye örneği görmek mümkündür.

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

Buradan çıkacak sonuç şudur: Allah (C.C.), insanoğluna seslenirken tahkiye ederek anlatmayı bir anlatım tekniği olarak kullanmıştır. Biraz merak edip Kur'an-ı Kerim'deki örnekleri tespit etmek istemez misiniz?. Hatta klasik Türk edebiyatı dediğimiz Divan Edebiyatındaki meşhur mesnevilerden "Yusuf ile Züleyha"nın Kur'an-ı Kerim'den alınarak işlenmiş bir tahkiyeli eser olduğu gerçeğini görmezlikten gelemeyiz.

Türk edebiyatında hikâyenin hikâyesini anlatırken, ilk örneklerin Tanzimat Edebiyatı döneminde "Batı"dan alındığını söylemek, kendi kültür tarihimize ne kadar yabancı ve biğâne kaldığımızdandır. Divan Edebiyatındaki mesneviler (Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha, Hüsn-ü Aşk, ... gibi), sözlü edebiyatımızdaki destanlar (Yaratılış ve Türeyiş, Ergenekon, Oğuz Kağan, Manas, ... gibi), realist mensur İstanbul Hikâyeleri (Arzu ile Kamber, Kerem ile Aslı, ...gibi) ve yine Dedekorkut Hikâyeleri, Koroğlu Hikâyeleri ve bunlara benzer pek çok örneği tahkiyeli eser saymayacak mıyız?

"Hikâye, modern anlamda, Türk edebiyatında 19. asrın ikinci yarısından itibaren görülmeye başlar. İlk hikâye örneklerini Halit Ziya Uşaklıgil, Samipaşazâde Sezai, Mehmet Rauf, Ömer Seyfettin vermiştir. Bizde klasik hikâyenin öncüsü Ömer Seyfettin, modern hikâyenin öncüsü ise Sait Faik Abasıyanık'tır. Memduh Şevket Esenal (1883–1952), Refik Halit Karay (1888–1965), Sabahattin Ali (1907-1948), Orhan Kemal (1914-1970), Haldun Taner (1915-1986), Tarık Buğr (1918-1994), Bilge Karasu (1930-1995), Tarık Dursun K. (d.1931), Ferit Edgü (d. 1936), Füzûzan (d. 1938), Rasim Özdenören (d. 1940), Tomris Uyar (1941-2003), Sevinç Çokum (d. 1943), İnci Aral (d. 1944), Nazlı Eray (d. 1945), Mustafa Kutlu (d. 1947), Selim İleri (d. 1949) hikayeciliğimizde öne çıkan isimlerdir.

Son yıllarda, hikâye yerine daha çok 'öykü' kelimesinin kullanıldığını görmekteyiz. Ayrıca, son yirmi yıldır hikâyeciliğimizin büyük bir aşama kaydettiği söylenebilir. Özellikle kadın öykücülerimizin seviyeli, edebî kıymeti haiz metinler ortaya koyduğuna şahit oluyoruz.

Bununla birlikte son dönemde 'küçürek öykü', 'kısa öykü' adlarıyla deneysel çalışmalar da yapılmaktadır. Oldukça kısa hacimli ve yoğun anlatıma sahip bu öykülerin sınırlarının ne olduğu konusunda kesin bir görüş yoktur. Hangi uzunluktaki metin hikâye, hangisinin küçürek öykü olarak nitelenebileceği tam olarak belirlenmemiştir. Küçürek öyküler simgesel bir anlatımla hayatın geneli hakkındaki yargılarda bulunur. Bu tip metinler hakkında bir fakir versin diye Ferit Edgü'nün bir cümlelik öyküsünü alıntılıyoruz:

AVUTMA

Ağlama dedi adam bu ölen ilk çocuğumuz değil.

Nedim Gürsel (d. 1951), Cemil Kuşcu (d. 1951), Sadık Yalsızuçanlar (d. 1952), Murathan Mungan (d. 1955), Buket Uzuner (d.1955), Ramazan Dikmen (d. 1956–1997), Nazan Bekiroğlu (d. 1957), Cihan Aktaş (d. 1960), Fatma Karabıyık Barbarosoğlu (d. 1962), Aslı Erdoğan (d. 1967) (Karataş, 2001, s.248–249). Osman Çeviksoy, Mahir Adıbeş, bugünkü hikâyeciliğimizde akla ilk gelen isimlerdir.

Türk Dünyasının; özellikle de Türkiye Türklerinin edebiyatının ayrılmaz bir parçası olan Balkan Türk edebiyatına baktığımızda Makedonya Türk Edebiyatında hikâyenin hikâyesini ise araştırmacı yazar Fahri Kaya'nın tespitlerinden okuyalım:

"İkinci Dünya Savaşından sonra ilk hikâyemizin ne zaman yazıldığını, daha doğrusu ilk hikâyenin ne zaman yayımlandığını tespit etmek hiç de güç değil. "**Birlik**" gazetesinin ilk sayıları taranırsa ilk yerli hikâyemizin, ya da hikâyelerimizin kimin tarafından yazıldığı kolayca anlaşılabilir. Burada belirtilmesi gereken önemli bir gerçek, bizde İkinci Dünya Savaşından sonra hikâye yazmakla uğraşan ilk yazarımızın **Mustafa Karahasan**'ın olduğudur. Bu yazarımızın anlattığına göre İkinci Dünya Savaşı arifesinde daha hikâye yazmaya başlamış. Gene onun belirttiğine göre bu hikâyelerini o dönemde Üsküp'te ileri gelen Türk, Arnavut ve Boşnak gençlerinin, daha doğrusu aydınlarının topluluğu sayılan "**Yardım**" Cemiyetinin "**Duvar Gazetelerinde**" yayınlamış, ilk yıllarda "**Birlik**" Gazetesinin sayfalarında hikâye sadece bayram sayılarında yayınlanırdı dersek hiç de yanlış olmazdı. Böylece **Mustafa Karahasan**'ın hikâye olarak nitelendirebileceğimiz "**Hapishanede Bir Gece**" adlı ilk düzyazısına 1946 yılının ilk yarımında "**Birlik**" gazetesinin bir bayram gazetesinde rastlamaktayız.

Gerçekte bir yazın türü olarak hikâye bizde şiirden çok daha geç gelişmeye başlamıştır. Bunun da nedenini açıklamaya pek gereksinme yok, çünkü şiir Türk edebiyatında da her zaman daha ağır basmıştır. Üstelik şiirimizin gelişmesine başlıca neden halkımızın dudaklarından hiç eksilmeyen halk türkülerimizin, Rumeli türkülerinin zenginliğidir. Şiirimizi inceleyenler bu gerçeği göz önünde bulundurmadan geçemezler. Bizde hikâyenin bir yazın türü olarak gelişmesinden söz ederken ilk hikâyenin çocuklar için yazılmış ve çoğunlukla didaktik olan hikâyeler olduğunu belirtmek gerek. Bu nedenden uzun yıllar yazınımızda hikâyeden konuşurken ilk akla gelen çocuk hikâyeleridir. Çocuklar için adanmış hikâyelerimiz özel olarak "**Sevinç**" ve "**Tomrucuk**" dergilerinin yayınlanmaya

başlamasıyla daha büyük bir hız almış ve bu türle uğraşan yazar arkadaşlarımızın sayısı artmaya başlamıştır. Böylece ilk yıllarda daha **Necati Zekeriya** çocuk hikâyemizi gıpta edilecek bir aşamaya yükseltmiştir.

Ama buna rağmen, son on beş-yirmi yılda yaşlılar için çağdaş hikâyemizin de şiir ve özel olarak dram türüyle birlikte geliştiğini söyleyebiliriz. Hatta dram türünün başta daha ağır bastığını da belirtebiliriz- örneğin, 1949 yılında yayınlanan ve yazarlarımızın ilk kitabı olarak anılan "**Makedonya Genç Türk Yazarlarının Eserleri**" adlı kitapta, **Şükrü Ramo** ve **Necati Zekeriya**'nın şiirleriyle birlikte, **Mustafa Karahasan**'ın üç perdelik "**Şaban Hoca**" oyunu yer almaktadır. **Mustafa Karahasan**'dan sonra bizde yaşlılar için **Süreyya Yusuf** ve **Şükrü Ramo** yazmaya başladılar. Aslında, "**Birlik**" gazetesinin yazın ve sanat eki olan "**özel ilave**"nin yayınlanması hikâyemizin gelişmesine yeni bir hız verilmiştir. Hikâyemizin gelişmesinde "**Sesler**" ve "**Çevren**" dergilerinin tarihi bir önemi var. Bu sanat ve yazın dergilerimizin çıkışı hikâyeye uğraşanları yüreklendirilmiş, hikâye türünün gelişmesi çeşitli açıdan desteklenmiştir. Dergiler, gazetelerimizdeki kültür sayfalarının yapamadıklarını yapmış ve Prizren'de çıkan "**Esin**" dergisiyle birlikte, hikâyemizin yazınımızda öteki tür yazılarla boy ölçüp bunların yanından kendine daha saygın bir yer almasını sağlamıştır. Ama bu aşamaya çeşitli ağır yollardan geçerek zor varabilmiştir. Bu nedenden hikâyemizin tek düzeyde geliştiği söylenemez. Çok çıkış ve düşüşleri, hızla geliştiği ve durakladığı dönemleri var. Sözün kısası, hikâyemizin yolu, şiirimizin yolundan farklı ve daha ağırdı. Hâlâ da doğum sancılıyla yaşıyor.

İlk hikâye kitabı 1950 yılında yayınlanmıştır. Bu **Mustafa Karahasan**'ın çocuklar için olan "**Küçük Erler**" adlı hikâyeler kitabıdır. İki yıl sonra **Necati Zekeriya**, **Fahri Kaya** ve **Mahmut Kıratlı**'nın birlikte yayınladıkları "**Sesler**" adlı kitapta, **Mahmut Kıratlı**'nın ilk hikâyeleri yer alıyor. **Mahmut Kıratlı**'nın, "**Küçük Hikâyeler**" adlı ilk hikâyeler kitabı ise 1954 yılında dünya yüzünü görüyor. Bundan bir yıl sonra, **Mustafa Karahasan**'ın "**Kalbin Yaşları**" ve "**Hapishaneden Notlar**" adlı iki hikâye kitabı daha çıktı. Bu dönemden sonra sadece çocuklara dönük olan **Necati Zekeriya**'nın "**Bizim Sokağın Çocukları**" ve **Hüseyin Süleyman**'ın "**Çocuklar**" adlı hikâyeler kitapları yayınlandı. Ama yaşlılar için yazılı hikâyeler kitaplarının yoğun bir biçimde yayınlanması ancak 1970 yıllarından sonra başlar. 1970 ile 1975 yılları arasında diğerleri arasında **Şükrü Ramo**'nun Doğu Makedonya'daki Türklerin savaş ve savaş sonrası yıllardaki yaşamlarını yerel bir dille anlattığı "**Yeşil Köy**", **Hasan Mercan**'ın Yörükler arasında geçirdiği günlerin ve izlenimlerinin başarılı bir yankısı olan "**Yörük Osman**" adlı uzun öykü kitabı, **Süreyya Yusuf**'un birbirlerinden farklı olmalarına rağmen, gene de birbirine kaynaşan kişileri, daha doğrusu hikâyelerinin kahramanları olan kişilerin başlarından geçen kimi olayları ustaca anlatan "**Ali Ağa**" adlı hikâyeler kitabı yayınlanıyor. İlk hikâye ürünlerini veren, daha doğrusu bu türün baş göstermesinde tarihi bir yere sahip **Mustafa Karahasan**, **Şükrü Ramo** ve **Süreyya Yusuf**'un hikâye kitaplarından sonra hikâyemizi daha yüksek bir aşamaya çıkaran **Hasan Mercan**, **Enver Baki**, **Alâettin Tahir**, **Avni Engüllü**, **Recep Bugariç** ve **İskender Muzbeğ**'in hikâye kitapları yayınlanıyordu.

Hasan Mercan iki bölümlük "**Körağa Sokağı**" Adlı hikâyeler kitabında çocukluk günlerinin çocuk ve yaşlı kahramanlarının canlı bir dille anlatırken, **Alâettin Tahir** "**Apartman**" başlıklı kitabıyla yazınımızı, kendisinden önce yaratılardan daha çağdaş, daha modern hikâyelerle zenginleştiriyor. **Avni Engüllü**'nün "**Söğüt Altı**" hikâyeleri kitabının ise biçim bakımından yazınımız için ayrı bir değeri var. O, bu kitaptaki hikâyelerinde diyalog kurmakta büyük bir usta olduğunu ispat etmiştir. **Enver Baki**'nin "**Mutlu Baba**" hikâyeler kitabında ise, daha sonraları da geliştirip koruyabileceği anlatım biçiminin ilk ürünlerini vermektedir. **İskender Muzbeğ**'in "**Sevil**" adlı hikâyeler kitabına gelince bunun taşıdığı sanat değeri bakımından o dönemde çıkan hikâyelerle adım tuttuğu söylenebilir.

Eğer **Mustafa Karahasan**, **Şükrü Ramo** ve **Süreyya Yusuf**'u yazınımıza ilk hikâye ürünlerini bağışlayan yazarlar olarak belirte biliyorsak o zaman, bunlardan sonra hikâye ile uğraşan **Hasan Mercan**, **Alâettin Tahir**, **Enver Baki**, **Avni Engüllü**, **İskender Muzbeğ** ve diğerleri hikâyemizi, modern hikâye temelleri üzerinde kurmaya başladıklarını ve bunu sanat bakımından çok daha yüksek bir kerteğe yükselttiklerini söyleyebiliriz. Bu nedenden dolayı, ikinci kuşak olarak adlandırabileceğimiz bu hikâyecilerimizin yazınımızda inkâr edilemeyecek büyük ve değerli bir yeri vardır. Bunlardan bazıları daha sonraki yıllarda hikâyemizi daha da genişletecek ve yeni hikâye kitaplarla zenginleştireceklerdir. Gerçekte, hikâyemizin iniş ve yükselişlerden söz ederken, 1970'lerden sonra yaratmaya başlayan bu yazarlarımız sayesinde, hikâyemizin bir yükseliş dönemi yaşadığı yazmak gerek.

Son yıllarda, **Avni Abdullah**, **Suat Engüllü**, **Secaettin Koka**, **Enver İlyas**, **Ahmet S. İğciler**, **Reşit Hanadan** ve diğer yazarlarımız yayınladıkları hikâye kitaplarıyla hikâyemize yeni boyutlar vermiş ve böylece bundan daha yüksek bir aşamaya ulaşmasını sağlamışlardır. Bu kuşak hikâyecilerimizin hikâyeleri biçim, deyiş ve dil bakımından çağdaş hikâye türünün tüm özelliklerine sahiptir.

Kuşak dedim, hikâyemizi yaratıcıları aslen kuşaklara ayırmak istemedim. Zaten ayırmak da zor. Kırk, kırk beş yıl yaratıcı hikâyecilerimizi ancak doğum tarihlerine göre kuşaklara ayırmak mümkündür ki, bunun de edebiyatımızın

devreleştirilmesi açısından pek büyük bir önemi yoktur. Hikâyecilerimizi gerçekte yazımızdaki yerleri daha doğrusu bizde bu türün gelişmesi açısından sundukları pay açısından guruplara ayırmak daha doğru olurdu. Örneğin, edebiyatımızda ilk hikâyeleri yazan yazarlarımız, bu türle yeterince hazırlıklı ve bilinçli uğraşmaya başlamadıklarını söylemek gerek. Ama buna rağmen **Mustafa Karahasan**'dan farklı olarak **Süreyya Yusuf** zamanla hikâyesini birçok yönden geliştirmiştir. **Şükrü Ramo**'nun daha sonra yazdıklarında dil açısından kimi gelişme görülmüşse de, son yıllarda yazdığı hikâyelerde sanat açısından önemli bir ilerleme göze çarpmaktadır. Bu kuşkusuz **Şükrü Ramo**'nun şiir ile hikâye arasında hep bir ikilem içinde olduğundan da ileri gelmektedir... Yazınımıza ilk hikâyeleri bağışlayan **Mustafa Karahasan**'ın ise hikâyeye ilk yıllarda verdiği önemi vermemiştir, ki bu gerçek yazınımız için büyük bir kayıptır. Hikâye türüne, daha doğrusu hikâyesinin sanat açısından gelişmesine gereken önemi verseydi, hikâyemizdeki tarihi yeriyile yazınımızda estetiği ve sanat değeri daha ağır basacaktı. Ama geç değil, o hikâyeye tekrar daha ciddi olarak dönebilir ve böylece bu türde çok daha başarılı olabileceğini gösterebilir.

Hasan Mercan, Enver Baki, Alâettin Tahir, Avni Engüllü ve İskender Muzbeg hikâyeye daha büyük bir hazırlıkla giren ikinci bir gurupu oluşturabilir. Bu yazarlarımız hikâyeye sadece daha büyük bir hazırlıkla değil, daha büyük bir bilinçle de girmişlerdir. Üstelik bu yazarlarımızdan **Hasan Mercan, Enver Baki** ve **Alâettin Tahir**, yıllarca hikâye yazmak sevgisinden vazgeçmeyerek birçok değerli hikâyeler yazmıştı. Bu gurupta adları geçen yazarlarımız ilk yıllarda hikâyeye uğraşan yazarlarımızdan farklı olarak, daha şanslı da sayılabilirler, çünkü önerinde birçok güçlüklere karşılaşmalarına rağmen, kendilerine yol açan üç-beş yazar vardı. Ayrıca bu hikâyecilerimiz, Yugoslavya'da yazın alanında var olan çok daha elverişli koşullar altında yazmaya başladı, doğrusu bu dönemde Yugoslav ve özel olarak Türk yazınında birçok soylu hikâyeci yaratıyordu. Sözün kısası bu arkadaşlarımızın hikâyeye daha ciddi olarak uğraşmaya başladığı yıllarda hikâye parlak bir dönemini yaşıyordu.

1970 Yılların hikâyecileri olarak nitelenen **Avni Abdullah, Suat Engüllü, Secaettin Koka, Ahmet S. İğçiler, Reşit Hanadan** ele aldıkları konu, hikâyelerindeki biçim dil ve anlatım bakımından yazınımıza yenilikler getirmişlerdir. Gerçekte bu yazarlarımız kendilerini hikâyede daha özgür, daha rahat hissederek, yeniye ve daha iyiye varabilmek için daima bir araştırma çabası içinde bulunuyorlar. Bunların sayesinde hikâyemiz Yugoslavya'da yaratılan hikâye kavramına daha da yanaşmış bulunuyor. Bu guruptaki hikâyecilerimiz özel olarak dildeki başarılarını belirtmek gerek. Son yıllarda yazarlarımız yazın dillerine daha büyük bir önem vermekte ve bu alanda İkinci Dünya Savaşından sonra yazmaya başlayanlara nispeten çok daha başarılıdır. Bunun de nedeni ilk yazın ürünlerini veren yazar arkadaşlarımızın öğrenimlerini başka dillerde gördükleri ve yazın dili olarak Türkçeyi ancak 1945 yıllarından sonra kullanmaya başlamalarındadır. 1960'lardan sonra yazmaya başlayan yazarlarımızın çoğu da ilk ve orta öğrenimlerini Türkçe görmüş ve Türkiye'deki dil ve yazın çalışmalarıyla yakından ilgilenmek koşullarına sahipti. Bugün de öyle. Bu bakımdan genç yazarlarımız bizde kırk kusur yıl önce yazmaya başlayanlardan çok daha şanslı sayılabilirler.

Hikâyecilerimizin doğrudan doğruya ya da gıyaben ele alamadıkları bir konu, yok denilebilir. Ama gene de savaş, Halk Kurtuluş Savaşı konuları ağır basmaktadır. Savaş konularını sadece yaşlı yazarlarımızın değil, İkinci Dünya Savaşı yaralarının sarılmaya başladığı yıllarda doğanlar, daha doğrusu savaşı unutmaya başladığımız yıllarda yazmaya başlayanlar bile ele almıştır. Daha yaşlı yazarlarımız, özel olarak Halk Kurtuluş Savaşına katılanlar bu konuyu çoğunlukla, başlarından geçen ya da yaşadıkları kimi olayları anlatarak ele almaktadırlar. **Mustafa Karahasan** ile **Şükrü Ramo**'nun hikâyelerinde savaş konu olarak çoğunlukla otobiyografiktir. Bu konuyu ele alırken onlar Halk Kurtuluş Savaşı'nın korkunç ve yıkıcı yanlarından başka bunun yüceliğini anlatmaya çalışır. Onlara göre savaş tekrarlanmamak, insanlar barış, birlik ve kardeşlik içinde yaşamalı, daha iyi yarınlara inanmalı. Bu hikâyelerde savaşa karşı bir savaş var. İlk yıllarda yazılan hikâyeler gerçek olayların bir yankısı veya anlatımı olarak nitelendirilebilirse bundan sonra, savaşı sadece tarihten bilinen genç kuşaklar tarafından yazılan hikâyelerde, savaş anlatırken bunlarda imge gücünün ağır bastığını sezmek hiç de güç değil. Bu savaşı anlatır, daha doğrusu yazarken hikâyecilerimizin ana amaçlarından biri, Türk halkının Halk Kurtuluş Savaşı yıllarında çektiklerini, acılarını ve ölüm kalım günlerini yansıtmakla birlikte Türklerin faşist Almanlar ile bunların yamaklarına karşı savaşa toplu olarak katıldıklarını ve Yugoslavya topraklarında özgürlüğün elde edilmesinde paylarının varlığını belirtmektir. Bu konuda yazılmış hikâyeler dikkatle okunursa, yazarlarımızın İkinci Dünya Savaşından sonra eşitliğin Türk halkına armağan edilmediğini, tam tersine öteki Yugoslav ulus ve halklarıyla birlikte halkımızın da bu eşitlik için savaştığını ve bu savaşta birçok Türk'ün hayatlarını kaybettiklerini belgelemek istedikleri apaçık görülebilir.

Hikâyelerimizde, yazarlarımızın özgeçmişleriyle ilgili birçok olaylar da konu olarak ağır basar. Çocuk yıllarını, gençlik dönemlerini, ailelerini, arkadaşlarını, mahalle ve şehirlerini birçok yönden anlatırlar. Hatta özgeçmişine dokunmayan ve bunu hikâyelerine konu olarak almayan bir yazarımız yoktur de denilebilir. Bu gerçek özel olarak

Twelfth International Scientific Conference
KNOWLEDGE WITHOUT BORDERS
31.3-2.4.2017, Vrnjacka Banja, Serbia

---

ikinci kuşak diye adlandırdığımız yazarlarımızın hikâyelerinde göze çarpmaktadır. Örneğin, Prizrenli yazarlar çocukluk yıllarında kendilerini etkileyen **Körağa** sokağını hikâyelerinde anlatmadan kalamaz. Ama bununla yazarlarımızın sadece özgeçmişlerinden esinleşip yazdıklarını da ileri sürmek doğru olmazdı. Hikâyelerimizde, yazınlarda hiç bir dönemde bitmeyen ve tükenmeyen bir konu olarak sevgi var, çalışkan ve dürüst insanların portreleri var. Yörükler, Doğu Makedonya ile Kosova köylüleri var, el zanaatları ya da küçük ticaretle uğraşanlar var, boş inançlı kişiler, halalar, teyzeler, ağalar, beyler ve daha birçok konular var. Hikâye kitaplarında yazarlarımızın evrenselliğini de görmek zor değil. Hikâyemizde yıllardır zaman zaman da olsa bir konu daha göze çarpmaktadır. Uzun yıllar tekinsiz bir konu olarak bilinen göçü yazınımızda, "**Sesler**" dergisinin ilk sayılarından birinde yayınladığı bir hikâyede Süreyya Yusuf deşmiştir. Bundan sonra bu konu iki kenarı keskin bir bıçak olarak ele alınmaktadır. Hep bir ikilem içinde işlenir ve yansıtılır. Sonunda bu hikâyelerin, on dördüncü yüzyıldan beri buralarda yaşayan Türklerden kalan bizlerin hikâyesi olduğunu söyleyelim. Hikâyeler, alınyazımızı, yaşamımızı tüm yönleriyle yansıtan yazılardır. Bunlar varlığını tanıklamaktadır. Hikâyelerimiz estetik ve sanat açısından, yarınlara getireceği yeni zevk, anlayış ve kavramlar karşısında belki önemli bir yer almaz, ama zamanın amansız fırtınası belgesel yazılar olarak bunları silemez.(Kaya, 1990, s. 5–14).

3. SONUÇ

Buraya kadar, Makedonya'da Çağdaş Türk edebiyatında hikâyenin hikâyesini anlatmaya çalıştık. Makedonya Türkleri her şeye rağmen, kimliklerini yaşatmak, kültürlerini geliştirmek, eğitim sorunlarını çözmek, örf ve adetleri ile millî ve dinî çıkarlarını elde etmek ve korumak için yıllarca yürüttükleri mücadelelerinde; çoğu eğitimci ve öğretmen olan yazar ve şairlerine, bu savaşında çok şey borçludurlar.

Makedonya Türkleri dedelerinden miras olan bu ülkede diğer milletlerle birlikte insan hak ve hürriyetlerini eşit olarak yaşamak, devletlerinin gelişmesi için sadık vatandaşlar olarak üzerlerine düşen görevi yerine getirerek ocaklarını yeşertmeye kararlıdırlar. Bu kararlılıklarının bir nişanı da Çağdaş Makedonya'da yaratılan Türk Edebiyatı eserleridir. Makedonya'da Türk kültürüne, Türk düşüncesine, ses bayrağımız Türkçeye, Türk Edebiyatına ve insanlığa eserleriyle ve çalışmalarlarıyla hizmet etmiş, yön vermiş, vermeye de devam eden edebî şahsiyetlerimizden Ahrete göçmüş olanları rahmet dileklerimizle anarken yaşayanlara da ellerinde kalemleri hazırlı ve bereketli ömürler diliyoruz.

KAYNAKÇA

- (1) Gürel, Nazlı Rânâ-Zeki Gürel, Fahri Kaya Hayatı Sanatı Eserleri, Üsküp-MAKEDONYA 2015, Yeni Balkan Yayınları.
- (2) Ülker, Çiğdem, Makedonya Türk Öykücülüğünde Kimlik Sorunu, Ankara 1998, T. C. Kültür Bakanlığı Yayını.
- (3) Gürel, Nazlı Rânâ-Zeki Gürel, Necati Zekeriya-Orhan, Üsküp-MAKEDONYA 2015, Yeni Balkan Yayınları.
- (4) Gürel, Zeki, Şangrak Türk Dünyası Çocuk Edebiyatına Giriş, Ankara 2014, Avrasya Kütüphaneciler Birliği Yayını.
- (5) Nazlı Rânâ Gürel, İlk Adım, Üsküp-MAKEDONYA, 2004, Namik Efendi Derneği Yayını.
- (6) Hayber, Abdülkadir, Makedonya ve Kosova Türklerinin Edebiyatı, İstanbul 2001, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Yayını.
- (7) Karataş, Prof. Dr. Turan, Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, İstanbul 2011, Sütun Yayınları.
- (8) Kaya, Fahri, Yugoslavya Türk Hikâyesi Antolojisi, Üsküp-MAKEDONYA 1990, Birlik Yayınları.
- (9) Makedonya Türk Edebiyatı Bir Tutam Hikâye, Seçki ve Giriş: Fahri Kaya, Manastır-MAKEDONYA 2008.
- (10) Mercan, Hasan, Balkanlarda Çağdaş Türk Hikayeciliği Antolojisi, Ankara 2001.
- (11) Çelik, Mahmut, Süleymani, Ümit 2016, "Umut Yolcuları" Namik Efendi, Eğitim, Kültür, Sanat ve Spor derneği Yayınları Nu 2. Vtori Avgust Basım Evi, İştip.